

obnoví se jako orlu mladost tvá. I ty se přiblíž k nebeskému ohni, který spaluje trní našich hříchů. S Pavlem pravím: Bůh náš jest oheň spalující. — A umyj se čistou přirozenou vodou, to znamená pokřtí se podruhé, podle Písma, neboť druhým křtem hříšníka jsou slzy a pokání. Ať se obnoví jako orlu mladost tvá.

Žalm: „Jako jelen žádá pramenité vody, tak má duše touží k tobě, Bože!“ Výklad: Jelen je zvíře lehkonohé a rychlé, živí se mechem a v zimě v létě okusuje ze země svou potravu, a náhodou pozře hada a pohltní do svých útrob. Jakmile had začne drásat jeho útroby, jelen rychle běží k vodnímu prameni, a když se napije čerstvé vody, usmrtí v sobě hada a je zase zdrav a živ. Jestliže ale v tu chvíli nedostane vody, had ho usmrtí (o tom je psáno v Alfabetě). Tak i nám sluší toužit k Bohu, když spolkneme hada v podobě myšlenky, totiž čerta, který se v nás zahnízdí a úkladnými svody a rozličnými vášněmi nás uzpůsobuje k věčné smrti. Pokud jsme naživu, snažme se vyhledat pramenitou živou vodu, kterou dal Spasitel pft samaritánské ženě s těmito slovy: Každý, kdo pije vodu tuto, žízniti bude opět; ale kdož by se napil vody té, kterou já dám jemu, nežíznil by navěky. A ta voda, kterou já dám jemu, bude v něm studnicí vody, prýstící se k životu věčnému. — Hle, to je živá voda v evangeliu a v celém Písmu svatém. Zalévej, posluchači, tou vodou v sobě hady.

Žalm: „A v té kráse a mohutnosti své tuž se a prospívej a kraluj slovem pravdy, tichosti a spravedlnosti; a dokáže pravice tvá znamenitých věcí.“ Výklad: Silný jsi, Kriste, když naplnáš a spouštíš svůj luk na žezla Satanova, a úspěšné dílo jsi vykonal svou mohutností a krásou, když jsi svrhl ďábla. Kraluj nad hříchy slovem pravdy, tichosti a spravedlnosti, a dokáže pravice tvá znamenitých věcí. Moudře, bratří, přemohl Hospodin ďábla. Oklamal ho, jako rybář uloví rybu na udici. Eusebios Samosatský píše: Jako rybář nabodne návnadu na udici a uloví rybu, tak i Kristus tím, že oblékl tělo na božství, skryl se a polapil ďábla. — Je to veliký hlupák, ten Satan — to není jako Adama v ráji oklamat soustem! Sám naletěl do smyčky jako vztekly pes. A krásně to Syn boží udělal — probodl ho dřevěným kopím, totiž trojdielným křížem, přikázal nám porážet ho týmž křížem a dal nám moc zašlapávat hady, štíry a všecku nepřátelskou sílu. (*Ž Knihy výkladů*)

O hříchu světských rozkoší

...Zdalipak jsi slyšel o božím milosrdenství, ty druhu s hladkou tvář a nakadařenými vlasy, i ty, chytrá ženo s plavnou chůzí a namalovanými líci? Slyšte slova evangelia, aspoň před skonáním zanechte nepravostí. Mládí jste dali ďáblu, dejte aspoň své stáří Bohu, dejte svou cudnost svému Tvůrci a světlému Stvořiteli. Ten, koho má Bůh obrátit a spasit, nemůže si libovat v tělesném obcování. Proto se dejte na pokání, i když pozdě, hleďte útočiště

u něho, svého světlého Stvořitele. Opravdu, zpozřili jste se. Věříte snad v trvalost přítomného věku? Což nebyli před vámi mocní králové a knížata, bohatí i chudí, malí i velcí? A kde jsou? Vidíte, byli zahubeni, všechny pohltila smrt, všem přinesla uvadnutí, všechny skosila! Opravdu, byl — a jako by nebyl. Nahlédni do hrobu, a co uvidíš? Kde jsou krásné oči a tváře? Všecko zašlo jako seno a odkvetlo jako květ, a jako tráva bylo pokoseno. Hniloba, červi, hrozný smrad, tak tu leží ubohé smyslné tělo, potom prach, a není po něm ani památka. Kde je duše cizoložníka? V temných stídlých pekle, kde není světlo, ale tma tmoucí, kde je neukrotné běsnění a lítí, neúprosní dozorcí, skřípění zubů a bezútešný pláč. Ach běda, jak z toho vyvážnu? Kruté je to místo a velmi strašné, děsí se můj rozum a chvěje se má duše, když si na to vzpomenu. Vzpomeňte si, děti, na toho boháče, o kterém Spasitel řekl, že řve jako lev, neboť je pálen nehasnoucím ohněm za svou prostopášnost. Z pekla volal k Abrahámovi: Otče Abrahámo, smiluj se nade mnou a pošli Lazara, ať omočí konec prstu svého ve vodě a svlaží jazyk můj, neboť se mučím v tomto plameni!—Vidíte, jak ho zkrotilo mučení? Zdaleka vidí Abraháma i Lazara, a dříve, když ležel u vrat, jemu na očích, neviděl ho! Už nemá pomýšlení na česání kadeří. Tropil tu poštilosti, zrovna jako vy teď tropíte, zapomínajíce na smrt. Jak se mu někdo zmíní o dobru, nechce o tom ani slyšet a zařve: „Nepoučuj, ty za mne nebudeš odpovídat. Hleď si svého, nechci tvé výklady ani slyšet! Jak chci, tak žiji!“

A ta s pomalovanou tvář zabřebentí, jako by vždycky byla pořádnou ženou: „Bůh to suď, zbytečně nás obviňuješ! Já o to nestojím, opravdu, a nic o tom nevím!“ Och, ničemnice! Provádí zpustlosti, a ještě zapírá! Hromadí si neštěstí na neštěstí. A kdyby přiznala: Zhřešila jsem, odpusť, vícekrát už nebudu — pak by jí Bůh odpustil a žila by pořádně, oplakávajíc svou dřívější poštilost. Ale ďábel jí brání, vlastní slabost jí nedá přestat a ještě jako čuba rařá po dobrém člověku.

Och, je to s tím soužením, nerad o tom dál mluvím, ale nic naplat, nezbyvá než usvědčit lotra, když se nedal na pokání. Na Sibíři jsem já hříšný kdysi zašel do jednoho domu s lucernou. Posvítím — tam cizoložník leží na cizoložnici. Vyskočili. A já povídám: „Co to tropíte? Proti přikázáním pášete hřích!“ A oni mi na to: „Neodsuzuj nás!“ A já zase jim na to: „Nesoudím, ale neprominu.“ Cizoložník se tváří zkroušeně, klaní se mi, abych jim odpustil. Ale ta žena drze odmlouvá: „Ty mě krivě obviňuješ, vymýšlíš o mně bajky, vždyť on je můj bratr a jen tak jsme spolu mluvili.“ A přitom si zavazuje kalhoty — poběhlice tam nosí kalhoty. A já povídám: „Bezbožnice, vždyť skutky tě usvědčují!“ Bylo mi najednou hořko — hřeší, ale na pokání se nedá. Odvedl jsem je na vojevodskou správu. Ale tam jsou k takovým věcem shovívaví, je jim to pro smích — chlapíka párkrát přetáhl a pustil, a ženu mi se smíchem předal k potrestání, poslal ji se stráží. Zavřel jsem ji pod podlahu. Seděla tři dny v chládku a začala nařikat: „Milostivý

pane, báťuško Petroviči, zhřešila jsem před Bohem i před tebou! Přiznávám svou vinu, a včokrát to už nebudu dělat. Odpusť mně hříšné.“ Křičí i v noci při pobožnosti, vyrušuje mě z modliteb. Přestal jsem odříkávat modlitby, poručil jsem jí přivést nahoru a povídám jí: „Chtěla bys víno nebo pivo?“ A ona se celá třese a povídá: „Ne, pane, zašla mi chuť na víno. Dej mi, prosím tě, kousek chleba.“ A já jí vykládám: „Chápej to, dcero, chlípnu žádost budí v člověku jídlo a pití, zaostalost rozumu, bohopustá vypínavost a nedostatek bázně boží; když se najíš a napiješ, skáčeš jako jalůvka, zachce se ti býka a jako kočka hledáš kocoury, zapomínáš na smrt.“ Potom jsem jí dal do rukou růženec a kázal jsem jí metat před Bohem poklony. Klaněla se, klaněla, až upadla. Poručil jsem kostelnímu sluhovi, aby ji zmrskal karabáčem. Co dělat, když ji posedl bés smysllosti! Pláču před Bohem, a mučím ji. Víím, že v nařízeních je psáno: cizoložník i o svátých velikonočních buditelích mučen. Uložil jsem jí těžké pokání a propustil jsem ji. Ale ona se zase vrátila k dřívějšímu zaměstnání, nádoba Satanova!

(Z *Knihy výkladů*)

O skládání prstů

Každému pravověrnému sluší křížovat se pevně složenými prsty, a ne znamenat se lhostejně mdlou rukou pro potěšení ďáblům. Leč sluší se na hlavu, na břicho i na ramena klást ruku s modlitbou, aby tělo vnímalo, a při křížování se v duchu soustředit na svátost. Neboť prsty ruky

zobrazují nejsvětější svátost. Tak totiž, podle podání svatých otců, sluší složit prsty: palec, malíček a třetí vedle malíčku, všechny tři špičkou k sobě — to znamená trojosobitou podstatu Otce a Syna i Ducha svatého. Ukazováček a prostředníček, ty dva také složit a z nich obou jen prostředníček trochu ohnout. To znamená Kristovo nazírání božství a člověčenství. Pak zvednout ruku na hlavu — to znamená nezrozený rozum: Otec zrodil Syna, předvěčného Boha před věky věků. Pak položit ruku na pupek — to znamená vtělení Krista, Syna božského, ze svatě Marie Bohorodičky. Pak zvednout na pravé rameno — to znamená Krista, který usedne po pravici boží, a tam budou stát i spravedliví. Pak položit na levé rameno — to znamená oddělení hříšníků od spravedlivých, jejich zahrnutí v muka a věčné odsouzení. Tak nás naučili skládat prsty svatí otcové: Meletios, arcibiskup antiošský, Petr z Damašku a Maxim Řek. Bylo o tom psáno v mnoha knihách: v žaltáři, v Kirillově knize, v Kniže o víře, v Maximově knize, v knize Petra z Damašku a v Životě Meletiově. Svatí otcové o té věci vykládají všude stejně, jak bylo řečeno.

A ty, pravověrný, jsa poučen bázní boží, když ses pokřížoval, padni a pokloň se hlavou po zem — to znamená Adamův pád. Když se pak vztyčíš, znamená to povstání nás všech Kristovou prozřetelností. A se srdcem zkormoučeným říkej modlitbu „Pane Jezu Kriste, Synu boží, smiluj se nad hříšníkem“. Pak podle řádu konej padání na kolena, jak to církev dávno držela.